

Jarich Hoekstra, 'By de bare bult en oare distributive kwantifisearjende ferhâldingswurdkloften yn it Frysk', *It Beaken* 76 (2014), 261-285.

Dêr't it Nederlânsk eins allinne mar *by de vleet* hat, dêr hat it Frysk aardich mear ferhâldingswurdkloften dy't in hoemannichte oantsjutte. Foarbylden binne *by de bult*, *by 't soad*, *by de rûs* of *by it skepnetsjefol*. Opfallend is hyltyd it ferhâldingswurd *by*. Dat kin fan himsels ûnder oare in distributive funksje ha, as yn *by tsienen tagelyk* of *by it pûn*. Dêr leit neffens Hoekstra ek de oarsprong fan dizze útdrukkings: it distributive soe dêrby oergien wêze nei it suver kwantitative. De útdrukkings binne syntaktysk frij beweechlik. Yn syn syntaktyske analyse stelt Hoekstra út om de ferhâldingswurdkloften lyk te skeakeljen mei oare eksistinsjele kwantifisearders en se ûnder te bringen yn in legere kwantifisearderskloft binnen in DP-analyse. De analyse wurdt dêrby útwreide nei sokke kwantifisearjende wurdjes as *tefolle*, *minder* en benammen *genôch*.

(siebren dyk)

Erika Langbroek m.m.f. Francis Brands, 'So viel geschrieben, so wenig geblieben. Eine neue Entdeckung: unbekannte altfriesische Psalmglossen'. Yn: *Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik*, Bd. 74 (2015), 135-146.

Yn juny fan dit jier brochten ferskate media – en beslist net allinnich de Fryske – it nijs dat der in Frysktalige tekst ûntdutsen wie dy't in stik âlder wêze soe as wat oant no ta as de âldste beskôge wie. It gie om in uterst koart fragmint, sa moast men begripe. Underwilens is de oanbelangjende tekst yn in faktydskrift besprutsen, dat wy beskikke no oer mear eksakte ynformaasje. De tekst is te finen op 'e foaren efterkant fan fjouwer parkemintstrypkjes, dy't earder mei-inoar ien stripe foarme ha. Se sitte yn in privee-kolleksje, mar wy meie sa't it liket net witte hokker, al wurdt wol in synjatuer opjûn (Gent Ms 3). Op 'e iene kant fan de stripe stiet it lêste part fan de Latynske tekst fan Psalm 7:3, op 'e oare kant fan Psalm 7:10. Dy Latynske tekst wurdt op grûn fan it hânskrikt datearre op 1050-1100. Under de Latynske tekst stiet de Fryske oersetting, dy't mooglik datearret út ca. 1100-1125. Dêrmei soe dy mear as in iuw âlder wêze as it Aldfryske Psalmfragmint út de Universiteitsbiblioteek fan Grins. Op 'e foarkant fan it strypke steane de wurden *lesa mi helpe mi*, op 'e efterkant *herte ande lenden god*. Langbroek besprekt it Fryske wurdmateriaal

wurd foar wurd. Wat se net docht, is sjen litte dat dizze nij-fûne tekst allinnich mar Aldfrysk wêze kin en bygelyks net Aldsaksysk of Aldleechfrankysk.

(oebele vries)

Eric Hoekstra, Midfrysk goud: it bêste út 'e 17e iuw yn goed lêsbear Frysk. Ljouwert (2015), Elikser.

Yn *Midfrysk goud* hat Eric Hoekstra de oersettingen út it (Mid)frysk bondele dy't er in jier as wat lyn op de website fan *Ensafh* publisearre hie. Op 'e foarplaat fan it boekje stiet – behalven de titel – in foto fan in frommes mei in cleavage oant de nâle. Dat dekt de ynhâld, want neffens Hoekstra yn syn taljochtings leit ien fan de oantreklikheden fan de (Mid)fryske literatuer yn it djoeiske karakter fan it wurk (Hoekstra hat it sels sedich oer it 'eroatyske'). It troch Elikser útjûne boekje hat tolve haadstikjes, dêr't hieltyd ien auteur yn oan bod komt: Vredeman, Starter, Brongersma, Vlitius, Fan Burmania, Baardt. De belangrykste skriuwers Johan fan Hichtum en Gysbert Japicx krije lykwols twa en trije haadstikken. Hoekstra syn flotte, effektive en fernimstige oersettingen meitsje it stikken makliker en nofliker om dy (Mid)fryske literatuer te priuwen. Ik bin it fierders mei Hoekstra iens dat it yn de measte gefallen krekt it boartlike, eroatyske, arkadyske karakter ('lylje yn it hea') fan de poëzy is dy't de kracht derfan útmakket. Oan de oare kant, as Hoekstra dan yn de lêste trije stikken it pystige piid yn Fan Hichtum syn twa toanielstikjes (*Wouter en Tialle* en *Ansck en Houk*) like swier begjint te weagjen as Gysberts *Rymlerije*, dan tink ik dat er it sels faaks eventsjes te waarm hân hat. Ta beslút: ik ha Hoekstra syn Ensafh-oersettingen faak brûkt op kolleezje mar nea sûnder de orizjinele (Mid)fryske tekst dernjonken te lizzen. Oersettingen ferwize ommers nei orizjinelen en de ynterpretaasje fan oersette literatuer kin net sûnder de grûntekst. Om dy reden hie ik leaver sjoen dat it (Mid)frysk by de oersettingen ôfprinte wie. Mar dat soe foar in oar publyk as studinten fansels oars lizze kinne. It is oars wol wer apart te lêzen dat de (Mid)fryske ferzjes by de Fryske Akademy achter slot lizze; je moatte in wachtwurd oanfreegje om derby te kinnen. It sil tink grif wêze omdat de orizjinelen noch helte *** binne as Hoekstra syn oersettingen.

(goffe jensma)

Esther Hanssen, Arjen Versloot, Eric Hoekstra, Arina Banga & Anneke Neijt, 'Morphological variation in the speech of Frisian-Dutch bilinguals. (Dis)similarity of linking suffixes and plural endings', Linguistic Approaches to Bilingualism 5 (2015), 356-378.

It Frysk hat in dúdlik ûnderskied tusken de útgong *-en* by it meartal en it oergongslûd *-e-* yn gearsettings. It ferskil komt ek dúdlik werom yn 'e stavering: *boeken* yn 'e *kast*, dy't steane yn in *boekekast*. Nimweechsk ûndersyk, dêr't dit artikel in wjer-

slach fan is, toant yndied oan dat dit net inkeld in regel út grammatikaboekjes is. Der binne 55 jongelju befrege, ferdield oer skoallen yn Bûtenpost en It Hearrenfean. De measten wiene Frysktalich fan hûs út en pasten yn har spraak yndied dy grammatikaregel kreas ta. Der wiene 9 sprekkers dy't fan hûs út Hollânsktalich wiene. Dy makken it ûnderskied lang sa faak net. De Friezen ynterferearren har Fryske ûnderskied nammers net as se Nederlânsk praten: dan waard de /n/ ek yn gearsettings útsprutsen.

(siebren dyk)

Barbara Elizabeth van der Leeuw, Políticas de la agonía. Regionalismos y nacionalismos en europa 1823-1940. Proefskift ferdigene oan de universiteit fan Baskelân (Universidad de Pais Vasco) (2015).

Yn jannewaris dit jier ferdigene Barbara Elizabeth van der Leeuw yn Baskelân har proefskrift oer nasjonale en regionale betinkingskultuer (commemorative culture) yn Baskelân, Flaanderen en Fryslân. Van der Leeuw, dy't yn Baskelân wennet en wurket, hat foar har ûndersyk in skoft yn Antwerpen en yn Ljouwert taholden. Har boek is skreaun yn it Spaansk, mar is ek, sij it summierder, tagonklik troch de bylevere Ingelsktalige ynliding en gearfetting.

Net allinnich as it om neitins- en betinkingskultuer giet, mar ek mear yn it algemien is yn de fergeliking mei (beide) oare minderheidskultueren Fryslân de útsûndering. It is net dreech om dat mei te stimmen. Oars as yn Baskelân bestiet der yn Fryslân neffens Van der Leeuw gjin trochset, op ôfskieding rjochte nasjonalisme, en oars as yn Flaanderen wurdt der yn Fryslân net stribbe nei in folsleine erkenning fan it Frysk as iennichste nasjonale taal. In ferklearring foar dat minder firulinte karakter fan it Fryske 'regionalisme' (VdL mient dat nasjonalisme net de korrekte term is yn it gefal fan Fryslân) siket Van der Leeuw yn it feit dat Fryslân noait grutte trauma's kennen hat, lykas de yndustrialisaasje yn Baskelân of de mobilisaasje yn WOI yn Flaanderen. It discours is mei dêrtroch te uzes ek net sa slachtofferachtich, en oars as yn de beide oare regio's is de betinkingskultuer yn Fryslân ek lang net sa ûnferdield rjochte op de eigen regio. Krekt oarsom, se skaaimerket har troch in dûbele loyaliteit nei de Fryske en de Nederlânske maatskippij. Yn har slotskôging hjit it:

'In the capital of Friesland, I found housing in a place that had once been used as a Nazi police station. There, I encountered an entirely different reality [as yn Baskelân en Flaanderen – GTJ]. The inhabitants demonstrated a certain pride in their identity features – the Frisian language, the landscapes, picturesque towns and the local biscuits – but there was no nationalist overtone or sense of victimization. Visitors to the Tresoar Archive, surely the busiest of all I have been to, seemed more interested in finding information for their family genealogies than in

studying regionalism. One individual, surprised that I would include the Frisian case in my research, asked outright: “why do you want to study our ‘Tum Tum’ nationalism?” Tum Tums are multi-coloured gummy sweets that are given out on St. Nicholas’ Day (Dec. 5), a Dutch national holiday’ (p. 576)

Foar Fryslân hat Van der Leeuw har benammen rjochte op de neitins fan Gysbert Japicx, Eeltsje en Joast Hiddes Halbertsma, Harmen Sytstra en Germ Colmjon, Waling Dykstra en Piter Jelles Troelstra. (goffe jensma)

Paulus van Sluis, Seven perspectives on Bildts. The Bildts language status in a European context. Rapport Mercator Research Centre (2015). Ek del te heljen fia <http://www.mercator-research.eu/nl/bildts/>

De grutte gemeentlike weryndieling yn it noardwesten fan Fryslân dy’t foar 2018 op priemmen stiet, smyt no al in skaad oer de taalferhâldings. Dit rapport is skreaun yn opdracht fan de gemeente It Bilt, mei de bedoeling om foar it Biltsk erkenning te krijen binnen it ramt fan it Europeesk Hânfest foar lytse talen en om sa sterker te stean yn ‘e gruttere gemeente dêr’t it yn opgean sil. Dat doel is ek dúdlik oan ynhâld en argumintaasje te fermimmen. Likegoed jout it in moai oersjoch fan ‘e skiednis fan it gebiet en it maatskiplik gebrûk fan ‘e taal.

It part oer de taalkundige skaaimerken (§ 2.3) is lykwols in rommeltsje. De auteur komt der úteinliks dochs op út – en hy skynt op s. 35 te mienen dat er dat sels as earste betocht hat – dat it Biltsk in mingde taal is, dy’t net yn in kontinuüm-relaasje stiet noch mei it Nederlânsk, noch mei it Frysk. Dy konklúzje wurdt berikt sûnder dat der ek mar mei in wurd praat wurdt oer oare mingdialekten mei deselde formule, lykas it stedsfrysk of it Amelânsk of Midslânsk op ‘e eilannen. It bûtenlânske lêzerspublyk fan dizze Ingelsktalige publikaasje wurdt dêrmei suggerearre dat it Biltsk binnen de Nêderlânsk-Fryske kontekst in hiel unyk fenomeen wêze soe, dat dus net sa is. Der wurdt ek net ferwiisd nei resinte publikaasjes op dit mêd, benammen dy fan Van Bree, dy’t him wer basearret op deeglik teoretysk wurk fan bygelyks Van Coetsem.

Haadstik 3 befettet in ferliking, benammen juridysk en ynstitúsjoneel, mei sân oare minderheidstalen, dêrûnder it Noardfrysk. Haadstik 4 is in gearfetting en yn haadstik 5 steane oanbefellings. In logyske fraach dy’t yn dit kontraktûndersyk net opsmitten wurdt, is oft it Bolserter, Amelânsk, Kollumers ensfh. no ek foar erkenning yn ‘e beneaming komme moatte soene. Dochts soe it foar de Bilkerts miskien net ferkeard wêze om ris oer dy âlde Middelseediken hinne te sjen. As se yn dy nije gemeente de lapen gearsmite soene mei de Frjentsjerters, dan soene se aardich sterker stean.

It rapport is skreaun yn it Ingelsk. Aparternôch binne de (soms lange) sitaten faak net oerset, wat de ynternasjonale begryplikens ûnderstek dwaan sil. Of soms binne se it ek wer wol, mar dan sûnder dat it orizjineel

der by te set is (byg. op s. 32). Guon ynstitúsjes, lykas de Taalunie, wurde ek net foar in bûtenlânsk publyk yntrodusearre. (siebren dyk)

Todd Ehresmann & Joshua Bousquette, 'Phonological non-integration of lexical borrowings in Wisconsin West Frisian'. Yn: Janne Bondi Johannessen & Joseph C. Salmons (útjs.), Germanic Heritage Languages in North America. Amsterdam/Philadelphia (2015), John Benjamins, 234-255.

By ynterferinsjes yn 'e frisistyk giet it altyd om de ynfloed fan it Nederlânsk. Hjir draait it foar de feroaring ris om in oare taal, te witten it Ingelsk. Plak fan hanneling is in doarp yn 'e Amerikaanske steat Wisconsin; sjoch foar mear sosjologyske eftergrûnen in artikel fan deselde auteurs yn *It Beaken* fan 2010 (pp. 247-278). Foar it ûndersyk binne fan fjouwer sprekkers trije oeren spraak opnommen. It tal Ingelske ynterferinsjes yn harren Frysk blykt opfallende leech te wêzen. De auteurs hawwe dêrby ek spesifyk sjoen nei oanpassings yn 'e útspraak, mar fierder as ien kear in Ingelske R kamen se ek al net.

De ferklearring fan it navenant geve Frysk wurdt socht yn de diglossyske taalsitewaasje yn 'e mienskip, dêr't it Frysk foar de ynformanten noch altyd de taal fan hûs en hear bleaun is. Boppedat soene de ynformanten "coordinate bilinguals" wêze, mei in fan inoar skaat apart Frysk en Ingelsk leksikon. By sokke twataligen wurde de talen efterinoaroan oanleard. De auteurs leverje sa ek krityk op it generative (minimalistyske) model fan ien mienskiplik leksikon. In alternative teory, dy fan it Matrix Language Frame Model, mei oerkoepeljend "matrikstaa" oanfolle mei in "ynbêde taal", foldocht neffens har ek net.

Alles meiinoar in tige nijsgjirrige bydrage oan 'e Fryske sosjolingwistyk, en dat út in ûnferwachte hoeke wei. (siebren dyk)

Raphael Bertele, Matthew Whelpton, Åshild Næss & Pieter Duijff, 'Static spatial descriptions in five Germanic languages', Language Sciences 49 (2015), 82-101.

Dit artikel besjocht om sa mar te sizzen de wize fan ferwurdzjen fan romtlike tastannen yn fiif Germaanske talen: Yslânsk, Noarsk, it Standert-Dútsk, it Switsersk Dútsk fan Bern en omkriten, en it Frysk. It ûndersyk is dien op basis fan in fragelist ûnder studinten. It Frysk rint der op ien wize opfallend út, te witten it tige faak foar kar nimmen fan it tiidwurd sitte as der in lokaasje oanjûn wurdt, bygelyks yn *der sit in stikje kaugom ûnder de tafel*. Soks hat fansels hielendal neat mear mei it de hâlding fan minsken op in stoel te krijen. Der is ek sjoen nei de kompleksens fan it ferhâldingswurd. Benammen it Yslânsk hat datoangeande in soad mooglikheden, mar it Frysk

spilet ek ridlik mei yn 'e foarm fan postposysjes, as bygelyks yn *om* 'e *tafel hinne*.
(siebren dyk)

Oliver Niebuhr & Jarich Hoekstra, 'Pointed and plateau-shaped pitch accents in North Frisian', Laboratory Phonology 6 (2015), 433-468.

Stúdzjes nei yntonaasje binne der foar it Frysk mar in ferhipt lyts bytsje, mar hjir ha we ien, en dy is ek noch rjochte op it Noard-Frysk, dat der oant no ta krekt op dit mêd skealik foar wei kommen is. Faaks dat dizze tûke fan it Frysk foar kar nommen is omdat de earste auteur wurket oan 'e Súd-Deenske universiteit yn Sønderborg, en dat is by wize fan sprekken om 'e hoeke. Fan it Noard-Frysk is hjir it Fering bestudearre, oan 'e hân fan bânopnamen út 'e 50-er en 60-er jierren, dat in navenant ridlik ûnbedoarne útspraak garandearre. De wichtichste útkomst is dat it Fering in yntonaasjepatroan hat dêr't in beklamme "pitch" lang oanhouden wurde kin (it "plateau-shaped" út 'e titel), in ferskynsel dat frij bysûnder skynt te wêzen. De normale pitch is yn it akûstyske plaatsje as in berchtop en net as in heechflakte. Fan de yn it Fering foarkommende yntonaasjepatroanen wie dit net de meast frekwinte, mar hy oppenearre him dochs wol hiel geregeld en ek by alle sprekkers, sadat de auteurs konkludearre dat it ferskynsel in yntegraal ûnderdiel fan 'e taal is. It liket der op dat it patroan in ekspressive funksje hat, om bygelyks ferrassing, twifel of wearzge by de sprekker út te drukken. Yn oare talen bart soks troch in hegere toan. It Fering soe dan in oare strategy foar kar nimme, troch de toan langer oan te hâlden.

(siebren dyk)